

VĒSTURES AVOTI

FOTOMATERIĀLI PAR BERMONTIĀDI LATVIJAS KARA MUZEJA KRĀJUMĀ

Šogad aprit 90. gadskārta vairākiem zīmīgiem notikumiem mūsu valsts militāri politiskajā vēsturē. To skaitā arī notikumiem 1919. gada rudenī, kurus Latvijas historiogrāfijā pazīstam ar nosaukumu bermontiāde. Gadu vecās Latvijas Republikas armija, neilgi pirms tam saformēta, nepilnīgi apbruņota, nepietiekami apgādāta, spēja sakaut tehnikas un apbruņojuma ziņā pārāko karaspēku, kura oficiālais nosaukums bija Krievijas Rietumu brīvprātīgo armija. Tiesa, šī armija tikai formāli skaitījās Krievijas vai krievu, jo sastāvēja pārsvarā no vācu tautības karavīriem, un to vadīja pašpasludināts pulkvedis Pāvels Bermonts, viens no daudziem militārajiem avantūristiem, kurus no pelēkajām Krievijas zaldātu dzīlēm viņa virspusē bija izmetis Pilsoņu karš (līdzīgi kā citās bijušās Krievijas impērijas nomalēs tādi bija A. Grišins-Almazovs, S. Bulaks-Balahovičs, atamani G. Semjonovs un A. Škuro, “batjka” Mahno u.c.).

Par Latvijas armijas kaujām ar P. Bermonta vadīto vācu–krievu armiju Latvijas historiogrāfijā gan periodā līdz padomju okupācijai, gan mūsdienās ir veikta virkne akadēmisku pētījumu un pieejams krietns klāsts publikāciju, tāpēc šīs publikācijas mērķis nav stāstīt par pašām kauju gaitām, bet gan sniegt nelielu ieskatu Latvijas Kara muzeja krājumā esošajos vizuālajos materiālos par bermontiādes laiku. Fotografiju par šo laika periodu Latvijas Kara muzeja krājumos nav daudz – ap pustūkstoš vienību. Fotomateriālu nonākšana Latvijas Kara muzeja krājumā ir dažāda: saglabājušies materiāli gan no vecā Kara muzeja, kas padomju gados atradās Revolūcijas muzeja krājumā, gan arī pēdējos gados no privātpersonām ienākušās fotogrāfijas. Latvijas armijas karavīri un Rīgas ielu skati kauju laikā – tās ir lielākās fotogrāfiju grupas par šo laiku. Par P. Bermontu un viņa armiju gan ir pieejamas tikai nedaudzas fotogrāfijas, pārsvarā portreti. Īpaši interesanti ir Rīgas skati, kuri ļauj izbaudīt tā laika noskaņu un uzskatāmi par ekskluzīvu vizuālo materiālu, ņemot vērā to gadu fototehnikas iespējas. Ne velti mūsu muzeja krājuma fotomateriāli kļuva par pamatu pēdējā laika lielākās latviešu spēlfilmas “Rīgas sargi” un kinopilsētiņas “Cinevilla” vizuālajam risinājumam. Liela daļa no muzeja krājumā par bermontiādi esošajiem materiāliem jau tiek aktīvi izmantota dažādu publikāciju un izdevumu ilustrēšanai, bet šajā žurnāla numurā piedāvātās fotogrāfijas vēl līdz šim zinātniskajā aprītē nav iegājušas un izdevumu publicēšanā nav izmantotas, tāpat tas ir pirmpublicējums, ar kuru iepazīstinām žurnāla lasītājus.

Juris Ciganovs

1919. gada vasaras beigās, gatavojoties iespējamam Rietumu brīvprātīgo armijas (bermontiešu) uzbrukumam, Latvijas armijas (LA) vienības ieņēma pozīcijas Rīgas pievārtē. LA Vidzemes divīzijas karavīri. Rīgas apkārtnē, 1919. gada rudens

Latvijas armijas vienības, nespēdamas noturēt frontes līniju, atkāpās Rīgas virzienā. 10. oktobra agrā rītā pēdējās rotas šķērsoja tiltus pār Daugavu un nostiprinājās tās krastā. Latvijas armijas karavīri ierakumos. Daugavmala, 1919. gada oktobris – novembris

Latvijas armijas karavīri pie kāda sagrauta daudzstāvu nama. Iela bijusi aizsprostota ar dzeloņdrāšu aizžogojumu. Rīga, 1919. gada novembris

Rīgā mēnesi ilga artilērijas apšaudes un kaujas. To laikā cieta neskaitāmas ēkas. Skats no ierakumiem uz apšaudēs cietušajām Vecrīgas ēkām. Grēcinieku iela, 1919. gada novembra sākums

Lielbritānijas karakuģi Daugavā. Rīga,
1919. gada novembra vidus

Pārdaugavas atbrīvošana no bermontiešiem sākās ar Daugavgrīvas un Bolderājas ieņemšanu 15. oktobrī. Šī kaujas uzdevuma izpilde bija uzticēta LA Latgales divīzijas pulkiem, to pārvešanai pāri Daugavai izmantoja kara un transporta kuģus jūras virsleitnanta Eduarda Puķīša vadībā. Artilērijas sagatavošanas uguni nodrošināja Lielbritānijas un Francijas karakuģi. LA Latgales divīzijas štāba virsnieki Daugavgrīvas cietoksnī. 1919. gada oktobra beigas – novembra sākums. Stāv 1. no kreisās – jūras virsleitnants E. Puķītis, 2. – Lielbritānijas armijas virsnieks, 3. – Latgales divīzijas komandieris pulkvedis-leitnants Krišjānis Berķis

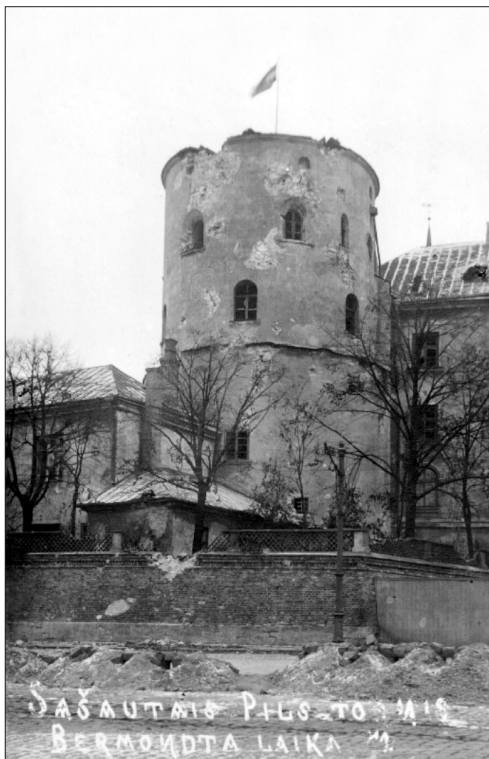

1919. gada 3. novembrī sākās Latvijas armijas uzbrukums, kura mērķis bija atbrīvot visu Pārdaugavu. LA Bruņotā divīziona karavīri dodas uz fronti.
1919. gada 9. novembris

LA Aviācijas nodaļas karavīri gatavojas kaujas lidojumam. Krustabaznīcas aerodroms, 1919. gada oktobris

1919. gada 11. novembra rītā Rīgas baznīcas zvani vēstīja par Pārdaugavas atbrīvošanu un ienaidnieka padzīšanu no Rīgas. Visu cīņas laiku pret bermontiešiem Rīgas pils Sv. Gara tornī bija plivojis Latvijas valsts karogs. Bermontiādes laikā sašautais Rīgas pils tornis. 1919. gada novembra vidus

Iedzīvotāji pulcējās, lai svinētu pilsētas atbrīvošanu no bermontiešiem. Bolderāja, 1919. gada novembra vidus

Pēc bermontiešu padzišanas no pilsētas rīdzinieki dodas apskatīt Vecrīgu un Daugavmalu. Artilērijas apšaudē sagrautie nami Kārļa ielā (tag. 13. janvāra iela).
1919. gada 12. novembris

Latvijas armijas I bruņuvilciens. Uz platformas no Lielbritānijas karakuģa noņemts lielgabals un tā apkalpe. 1919. gada novembra beigas

Laikā, kad norisinājās kaujas par Rīgu, bermontieši mēģināja ieņemt arī Liepāju. Latvijas armijas Lejaskurzemes kara apgabala karavīri pie lauka virtuves. Liepāja, Kara osta. 1919. gada novembris

1919. gada 21. novembrī Latvijas armija atbrīvoja Jelgavu. Pirms došanās prom bermontieši nodedzināja Jelgavas pili. Nopostītās Jelgavas pils centrālās daļas fasāde. 1919. gada novembra beigas

1919. gada 26. novembrī Latvijas armijas vienības sasniedza Lietuvas robežu, ar to arī noslēdzās cīņas pret bermontiešiem. LA 5. Cēsu kājnieku pulka karavīri. 1919. gada novembra beigas

Godinot Latvijas Atbrīvošanas cīņu dalībnieku piemiņu, 11. novembris kļuva par *Lāčplēša dienu*. Latvijas armijas karavīri Lāčplēša dienas parādē. Rīga, Esplanāde. 1920. gada 11. novembris